

نگاهی به کتاب گفتگوهای پیرامون اقتباس ادبی در سینمای ایران؛

همه آن چه بزرگان اقتباس گفته اند

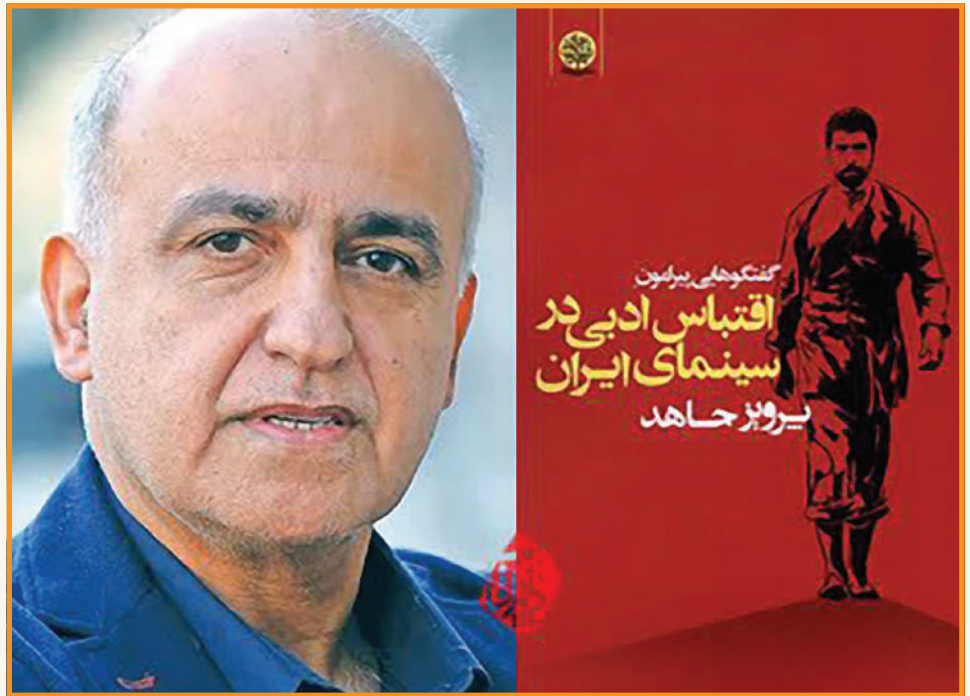
الهام او در سینما بوده‌اند. در گفتگو با او درباره مهم‌ترین اقتباس‌هایش از ادبیات و داستان‌های ایرانی سخن گفته شده است.

محمود دولت‌آبادی نویسنده‌ای است که تاکنون رسماً دو اقتباس از داستان‌های او در سینمای ایران صورت گرفته است؛ یکی فیلم «خاک» مسعود کیمیایی که بر اساس داستان بلند «اوسنه بابا سبحان» ساخته شده و دیگری فیلم «زمرستان است» ساخته رفیع پیتز که برداشتی آزاد داستان «سفر» اوست؛ اما دولت‌آبادی به دلایلی حتی حاضر نشد این فیلم را بر روی پرده ببیند یا درباره آن حرف بزند. گفتگو با او درباره اقتباس‌های سینمایی از ادبیات ایران و رابطه او با سینماگران ایرانی است.

گفتگو با بهمن فرمان‌آرا درباره رویکرد او به مسئله اقتباس ادبی در سینمای پیش از انقلاب و همکاری‌اش با هوشنگ گلشیری و اسماعیل فصیح و نیز موانع موجود برای اقتباس از ادبیات معاصر فارسی در فیلم‌های بعد از انقلاب است. شیوا ارسطویی داستان‌نویس، مترجم و شاعر است که گفت‌وگوی بعدی کتاب با او انجام شده است. او درباره فیلم‌های مختلف سینمای ایران که با اقتباس از ادبیات داستانی ایران ساخته شده‌اند، سخن گفته است.

آیدین آغداشلو تنها نقاش و هنرمند نیست، بلکه نویسنده و منتقدی چیره‌دست است که هر چند کم می‌نویسد، اما نگاه تیزبینانه و دقیقی دارد. با او درباره اقتباس ادبی در سینمای ایران و رابطه نویسنده و سینماگر گفتگو شده است.

میراحسان در نوشته‌های تحلیلی خود درباره تاریخ و جریان‌های سینمایی در ایران، پیوسته به ریشه‌های ادبی این سینما و جریان اقتباس ادبی در سینمای ایران توجه داشته است. به همین منظور در گفتگو با او جریان اقتباس ادبی در سینمای ایران از منظر تاریخی و از نخستین اقتباس‌ها از ادبیات عامیانه و کلاسیک گرفته تا اقتباس‌های مدرن از داستان‌های معاصر فارسی مرور شده است. بهروز افخمی از جمله کارگردانان بعد از انقلاب است که دست به اقتباس سینمایی از آثار ادبی زده و برخی از فیلم‌هایش بر اساس داستان‌های نویسندگان ایرانی ساخته شده‌اند. مهم‌ترین کار اقتباسی او در سینما فیلم گاوخونی است که بر اساس داستان بلند جعفر مدرس صادقی ساخته شد. گفت‌وگو با او درباره اقتباس‌هایش در فیلم‌هایش از ادبیات داستانی ایرانی است. حسین آبکنار افزون بر داستان‌نویسی، فیلم‌نامه هم می‌نویسد یا مشاور فیلم‌نامه‌نویسی برخی سینماگران بوده است. با او درباره موضوع اقتباس سینمایی از داستان‌های معاصر فارسی سخن گفته شده است. آخرین گفتگوی آورده شده در این کتاب با محمد شکیبی است. در این گفت‌وگو بیشتر روی اقتباس از داستان‌های هوشنگ مرادی کرمانی تمرکز شده است؛ اینکه داستان‌های کرمانی چه ویژگی‌هایی داشته که دست‌مایه فیلم‌سازان ایرانی برای اقتباس قرار گرفته، محور اصلی این گفت‌وگو است.

کتاب
«گفتگوهای پیرامون اقتباس ادبی در سینمای ایران»
تالیف پرویز جاهد
در ۳۲۰ صفحه، شمارگان ۵۰۰ نسخه و قیمت ۱۳۰ هزار تومان
از سوی انتشارات ایجاز منتشر شد

فارسی نشان ندهند و تهیه‌کننده‌ها نیز رغبتی در این زمینه نداشته باشند. برای اینکه این گفتگوها مسیر مشخصی داشته باشد و از کنار هم نهادن دیدگاه‌های مختلف سینماگران و نویسندگان ایرانی بتوان به نتایج مشخصی در زمینه اقتباس سینمایی در ایران رسید، تقریباً از همه گفتگو‌شوندگان خواسته شده به برخی پرسش‌های واحد پاسخ دهند.

از همکاری با ساعدی تا گلشیری

در گفتگو با داریوش مهرجویی، اقتباس‌های او از داستان‌های ایرانی، همکاری‌اش با ساعدی و مشکلات موجود بر سر راه اقتباس ادبی در سینمای ایران مورد بحث قرار گرفته است. دومین گفت‌وگو با عباس بهارلو منتقد فیلم، مورخ و پژوهشگر سینمایی است. او درباره تاریخ اقتباس‌های سینمای ایران سخن گفته است. به نظر او با روندی که سینمای ایران طی می‌کند، رابطه بین فیلم‌سازان ایرانی و نویسندگان ایرانی سخت‌تر شده و فیلم‌هایی که در سال‌های اخیر ساخته شده‌اند، مسیر و روندی را طی می‌کنند که به نظر می‌رسد ارتباطی به ادبیات ندارند.

مسعود کیمیایی فیلم‌سازی است که نه تنها قصه‌های خود را در سینما روایت کرده، بلکه برخی از داستان‌های معروف نویسندگان مطرح ایرانی و خارجی را نیز به تصویر کشیده است. داستان‌های داش آکل «نوشته صادق هدایت، اوسنه بابا سبحان» نوشته محمود دولت‌آبادی، سنگ و سرنه نوشته بهزاد فراهانی» و ... منابع

نخستین فیلم‌های سینمایی در ایران، اقتباس‌هایی از متون کهن و منظومه‌های فارسی مثل شاهنامه و هفت پیکر نظامی بوده است. فیلم‌سازان اولیه سینمای ایران مثل عبدالحسین سپنتا و دکتر اسماعیل کوشان با آگاهی از علاقه تماشاگران ایرانی به داستان‌ها و افسانه‌های کهن ایرانی، به اقتباس از روی این آثار روی آوردند. هدف آنها ضمن سرگرم کردن تماشاگران، با این وجود ترویج روحیه ملی‌گرایی و میهن‌پرستی و ستایش از فضایل و ارزش‌های اخلاقی مورد قبول جامعه آن روزگار بود. با اینکه در دهه چهل و پنجاه، گرایش به اقتباس از آثار ادبی در سینمای ایران گرایش نیرومندی بود و کارهای شاخص و ماندگاری در این زمینه صورت گرفت، اما بعد از انقلاب به دلایل بسیاری این گرایش بسیار کمرنگ شد و جز برخی نمونه‌های معدود، کمتر با اثر اقتباسی شاخص و درخور توجهی در سینمای ایران مواجه بوده‌ایم. پرویز جاهد به تازگی کتابی را با عنوان گفتگوهای پیرامون اقتباس ادبی در سینمای ایران تالیف کرده است که گفت‌وگوهای این کتاب که با طیف متنوعی از فیلم‌سازان و نویسندگان شاخص و برجسته سینمای ایران و نیز منتقدان و پژوهشگران سینمایی صورت گرفته، جدا از بررسی تاریخی جریان اقتباس ادبی در سینمای ایران، آسیب‌شناسی این جریان در سینمای بعد از انقلاب ایران نیز بوده است. اینکه چه عواملی سبب شده که سینماگران این روی خوشی به رمان‌ها و داستان‌های معاصر